BRONNEN
IN DE KLAS

BRONNEN GEZOCHT OVER:

Groeiende belangstelling voor wetenschap en uitvinding van nieuwe technieken in vroegmoderne tijd

De zeventiende en achttiende eeuw stonden in West-Europa in het teken van een ongekende bloei van wetenschap, empirisme en technische innovatie. De wetenschappelijke revolutie bracht een fundamentele breuk met het traditionele wereldbeeld: de natuur werd niet langer uitsluitend verklaard vanuit klassieke autoriteiten en dogma's, maar vanuit waarneming, experiment en wiskundige wetmatigheden. Deze periode legde de theoretische en praktische fundamenten voor de moderne technologische samenleving.

Het gaat hierbij om

- **De Wetenschappelijke Revolutie:** de doorbraak van nieuwe denkbeelden over het heelal en de natuur, en de opkomst van de experimentele methode door geleerden in binnen- en buitenland.
- **Instrumentmakerij en precisietechniek:** de opkomst van gespecialiseerde werkplaatsen voor het vervaardigen van telescopen, microscopen, uurwerken en landmeetkundige instrumenten.
- **Zeevaart en cartografie:** technische innovaties in navigatie en landmeting, zoals de verbetering van navigatie-instrumenten en cartografische methoden.
- **Anatomie en geneeskunde:** de vernieuwingen in de medische wetenschap door secties, anatomische theaters en de ontwikkeling van optische instrumenten.
- **Lucht- en waterbouwtechniek:** uitvindingen op het gebied van drooglegging (poldermolens, wateringen), vestingbouwkunde en mechanische hijswerktuigen.
- **Verspreiding van kennis:** de rol van wetenschappelijke genootschappen, correspondentienetwerken (de *res publica literaria*) en de opkomende drukkunst.

Te denken valt aan

- **Octrooien en privaatbrieven:** aanvragen voor uitvindingen bij lokale of gewestelijke overheden en correspondentie tussen uitvinders en investeerders.
- **Wetenschappelijke instrumenten:** overgebleven telescopen, microscopen, globes, passerdozen en rekenlinialen uit 17e- en 18e-eeuwse collecties.

- **Illustraties en atlassen:** anatomische platen, gedetailleerde sterrenkaarten, polderkaarten en mechanische ontwerptekeningen.
- **Wetenschappelijke publicaties:** eerste drukken van baanbrekende verhandelingen,

pamfletten en populair-wetenschappelijke boeken.
- **Documenten van ambachtslieden:** facturen, advertenties en inventarislijsten van ambachtslieden die optische of mechanische apparatuur produceerden.

We zijn op zoek naar

- **Lokale bronnen:** materiaal over vroege stadsartsen, lokale instrumentmakers of vroege technische vernieuwingen binnen jouw regio.
- **Egodocumenten:** reisverslagen van geleerden, dagboeken van instrumentmakers of notities van vroege experimenten.
- **Beeldmateriaal:** gravures van universiteitssteden, anatomische lessen, sterrenwachten of vroege technische proefopstellingen.
- **Onderwijsmateriaal van weleer:** vroegmoderne schoolboeken of dictaten over rekenen, sterrenkunde of natuurkunde (natuurfilosofie).

Oproep

Beschik je over bronnen, verhalen of objecten uit jouw collectie die deze groeiende belangstelling voor wetenschap en nieuwe technieken in de vroegmoderne tijd tastbaar en herkenbaar maken voor leerlingen in jouw regio? Draag dan bij door jouw materiaal aan te leveren via het digitale formulier op www.vgnkleio.nl/aanleveren. Samen zorgen we ervoor dat leerlingen inzicht krijgen in de wortels van de moderne wetenschap in hun eigen woonomgeving en de doorwerking daarvan in heden en toekomst.

Publicatie

De bronnen worden gepubliceerd op hét landelijke startpunt voor historische bronnen in de klas, de website van de Vereniging van Docenten Geschiedenis en Staatsinrichting in Nederland (VGN): www.vgnkleio.nl/bronnen. Bij jouw bron komt natuurlijk een link te staan naar jouw archief, als plaats van herkomst.

Informatie

Vragen over deze oproep of over het project Bronnen in de Klas?
Mail: bronnendatabase@vgnkleio.nl